

במדבר פרק י"ד (אויטאמאטיש איבערגעזעצט)

Yiddish

אויטאמאטיש איבערגעזעצט

סיכום השיעור

סיכום: במדבר פרק י"ד — דער מרידה פון כלל ישראל, משה רבינו'ס תפילה, און דער נפילה פון די מעפילים

דער צוזאמענהאנג און דער סטרוקטור

פרקים י"ג און י"ד זענען איינגעטלעך איין צוזאמענהענגענדע מעשה — די מעשה פון די מרגלים. דער חילוק צווישן די פרקים איז א ביסל ווילקירלעך. פרק י"ג האט געהאנדלט וועגן דער שליחות פון די מרגלים און זייער באריכט אין צוויי שטאפלעך; פרק י"ד האנדלט וועגן דער תגובה פון דעם פאלק און וואס איז דערפון ארויסגעקומען.

דער תגובה פון דעם פאלק (י"ד:א-ד)

דאס פאלק האט אויפגעהויבן זייער קול און געוויינט די גאנצע נאכט. דאס וויינען איז נישט סתם א טרויעריגקייט — דאס איז א הויכע, לויטע תלונה. דער פסוק באטאנט **כל העדה** (די חשוב'ע, געציילטע מענטשן פון דער עדה) און **כל בני ישראל** (יעדער איינער אן אויסנאם) — אלע זענען פאראייניגט אין דער תלונה. דאס איז אנדערש פון פריערדיגע מעשיות: פריער האט דער *אספסוף* זיך באקלאגט, אדער משה, אהרן, און מרים האבן געהאט זייערע ענינים — אבער דא **אלע** האבן דעם זעלבן טענה. אפילו די זיבעציג זקנים פון דער פריערדיגער מעשה — מ'דארף אנעמען אז זיי האבן אויך מיטגעטענה'ט.

די תלונה איז א פונדאמענטאלע קשיא אויפ'ן גאנצן פלאן פון יציאת מצרים: ארויסגיין פון מצרים, גיין דורכ'ן מדבר, און אריינגיין אין ארץ ישראל. זיי זאגן אז ס'וואלט בעסער געווען זיי וואלטן געשטארבן אין מצרים, אדער אפילו אין מדבר. זייערע ווייבער און קינדער וועלן ווערן שלל פאר דעם שונא. און דאס רדיקאלסטע פון אלעם — זיי שלאגן פאר: **"נתנה ראש"** — לאמיר שטעלן א נייעם פירער און זיך אומקערן קיין מצרים.

משה'ס און אהרן'ס שווייגן (י"ד:ה)

משה און אהרן פאלן אויף זייערע פנימ'ער — סיי פון צער, סיי אין תפילה. דא זעט מען א מוסטער: **ווען דער טענה איז א שוואכער, האבן משה און אהרן א תשובה; ווען דער טענה איז א שטארקער, האבן זיי קיין ענטפער נישט, און זיי ווארטן אויף הקב"ה.** דאס איז איינער פון די שטארקע טענות. אויב דאס פאלק גלויבט באמת אז דער מלחמה'דיגער מצב איז א פארלירענער, קענען משה און אהרן נישט סתם טענה'ן פארקערט — זיי זענען דאך נישט געווען די וואס האבן אויסגעקוקט דאס לאנד.

דער געגנבאריכט פון יהושע און כלב (י"ד:ו-ט)

די איינציגע מענטשן וואס האבן א רעכט צו ענטפערן אויף דעם באריכט פון די מרגלים זענען יהושע און כלב, ווייל זיי זענען געווען א חלק פון דער שליחות. זייער תשובה האט צוויי חלקים:

1. **זיי קרעה'ן זייערע בגדים** — זיי זענען שותף אין דעם צער פון משה'ן און אהרן'ען, און זיי ווייזן אן אז דאס וואס עס טוט זיך דא איז א מין גידוף (ענלעך צו דער הלכה אז מ'קרעה'ט ווען מ'הערט ווי מ'שענדט דעם נאמען פון הקב"ה).

2. **זיי געבן א געגנבאריכט:** דאס לאנד איז זייער זייער גוט — *טובה הארץ מאד מאד*. דאס איז נישט קיין מחלוקת — אפילו די אנדערע מרגלים

האבן מודה געווען אז דאס לאנד איז גוט. אבער דער עיקר טענה איז א אמונה'דיגער טענה: **"אם חפץ בנו ה'"** — אויב הקב"ה וויל אונז, וועט ער אונז אהין ברענגען. דער כח וואס וועט כובש זיין דאס לאנד איז הקב"ה, נישט דער מלחמה'דיגער כח פון כלל ישראל. דעריבער: זאלט נישט מורד זיין אין הקב"ה, און זאלט נישט מורא האבן פאר די יושבי הארץ.

דער לשון **"סר צלם מעליהם"** — "זייער שאטן/באשיצונג איז אוועק פון זיי" — איז א שטארקער בילד. שאטן (*צל*) מיינט כסדר אין תורה באשיצונג. יהושע און כלב זאגן אז די כנענים זענען גאר אפן, אן שום באשיצונג. ס'איז דא אן אינטערעסאנטער מדרש'דיגער שייכות צו דער פריערדיגער רעדע וועגן *עץ* אין דער שליחות פון די מרגלים. דער נקודה איז נישט סתם אז הקב"ה וועט איבערשטייגן דעם מציאות — נאר **אויב מ'קוקט מיט אויגן פון אמונה אנשטאט מיט מרידה, קען מען טאקע זען אז די פעלקער האבן קיין אמת'ע באשיצונג נישט.** דאס איז א אנדער אופן צו לייענען דעם זעלבן מציאות.

דער פאלק'ס אפוייזונג און דער באווייזונג פון הקב"ה (י"ד:י)

דאס פאלק וויל סקילה'ן יהושע'ן און כלב'ן. אין דעם מאמענט באווייזט זיך **כבוד ה'** ביים אהל מועד פאר גאנץ כלל ישראל — ענלעך ווי ביי דער מעשה מיט מרים. הקב"ה גיט צו פארשטיין: איך בין דא, איך האב אלעס געהערט.

דער כעס פון הקב"ה (י"ד:יא-י"ב)

הקב"ה רעדט צו משה'ן (נישט צום פאלק) און דריקט אויס זיין צער: **"עד אנה ינאצוני העם הזה"** — ביז ווען וועט דאס פאלק מיך מנאץ זיין? ביז ווען וועלן זיי נישט גלויבן אין מיר נאך אלע אותות וואס איך האב געטון? דער טענה איז: איך האב אייך ארויסגענומען פון מצרים, איך האב אייך דורכגעפירט דורכ'ן מדבר — וויפיל מער דארף איך טון ביז איר וועט גלויבן אז דער נעקסטער שריט וועט אויך גיין?

הקב"ה שלאגט פאר צו פארטיליגן דאס פאלק מיט א מגפה און מאכן פון משה'ן א גרעסערע אומה — דער זעלבער הצעה ווי ביים עגל הזהב.

משה רבינו'ס תפילה (י"ד:יג-י"ט)

משה טענה'ט קעגן הקב"ה מיט א גוואלדיגע סברא וואס שפילט אפ און פארקערט דעם זעלבן לאגיק וואס שפילט זיך אפ אין דער מעשה:

- די מצריים וועלן הערן אז הקב"ה האט אומגעברענגט זיין אייגן פאלק.
- די מצריים וועלן דערציילן די כנענים (*יושבי הארץ הזאת* — אינטערעסאנט, משה רעדט ווי ער איז שוין אין ארץ ישראל).

- אלע ווייסן שוין אז הקב"ה איז מיט כלל ישראל — דער וואלקן ביי טאג, דער פייער ביי נאכט, דער זיכטבארער באשיצונג פון אויבן.

- אויב הקב"ה וועט זיי איצט פארטיליגן, וועלן די אומות מסיק זיין: **"מבלתי יכולת ה'"** — הקב"ה האט נישט געקענט ברענגען דאס פאלק אין ארץ ישראל, האט ער זיי געשאכטן אין מדבר אלס א תירוץ.

דער טענה איז ממש גאוני: **יהושע און כלב האבן געזאגט צום פאלק, זאגט נישט אז די כנענים זענען שטארקער פון הקב"ה; איצט זאגט משה צו הקב"ה אז פארטיליגן כלל ישראל וועט מקיים זיין גענוי דעם זעלבן טענה אין די אויגן פון די אומות.** די מרגלים האבן געזאגט אז די

עד מתי לעדה הרעה הזאת — "ביז ווען מיט דער שלעכטער עדה?" הקב"ה באטאנט: איך הער די תלונות, זיי זענען אין מיינע אויערן. דערנאך ווערט דער שבועה מפורש: ביי מיין לעבן, איך וועל טון מיט אייך גענוי וואס איר האט גערעדט אין מיינע אויערן. אייערע פגרים וועלן פאלן אין דעם מדבר — יעדער וואס איז געציילט געווארן אין דעם מפקד פון צוואנציג יאר און העכער וואס האט זיך באקלאגט. דאס לאנד וואס הקב"ה האט געשווארן צו באזעצן זיי — זיי וועלן קיינמאל נישט אריינקומען, אויסער קלב און יהושע (איצט ווערן ביידע דערמאנט).

די קינדער וואס זיי האבן געזאגט וועלן ווערן שלל (לבז) — הקב"ה וועט *זיי* אריינברענגען, און זיי וועלן קענען דאס לאנד וואס זייערע עלטערן האבן פאראכטעט (מאסתם). די פגרים פון די עלטערן וועלן בלייבן אין מדבר. די קינדער וועלן וואנדערן פערציג יאר, טראגנדיג די תוצאות פון זייערע עלטערן'ס מאנגל אין אמונה, ביז דער לעצטער פון דעם דור שטארבט.

פארוואס פערציג יאר? צוויי ביאורים: (1) פראקטיש, פערציג יאר איז דער צייט וואס מ'דארף פאר א דור'דיגן איבערוועקסל; (2) סימבאליש, די מרגלים האבן מתור געווען פערציג טעג, אלזא יעדער טאג ענטשפערעכט א יאר וואנדערונג. הקב"ה חתמ'עט: **אני ה' דברתי** — דאס איז זיין לעצטער ווארט.

דער טויט פון די מרגלים (י"ד:ל"ו-ל"ח)

דער פסוק דערציילט דעם תיכף'דיגן חלק'דיגן קיום: די מענטשן וואס משה האט געשיקט אלס מרגלים זענען געשטארבן אין א מגפה פאר הקב"ה. משה'ס תפילה האט מציל געווען דאס פאלק בכלל, אבער די מרגלים אליין — די וואס האבן אנגעהויבן — זענען תיכף געשטארבן. יהושע און קלב אליין זענען געבליבן לעבן.

דער נפילה פון די מעפילים (י"ד:ל"ט-מ"ה)

א פאסיגערע געגנשטיק שליסט אפ דעם פרק. דאס פאלק טרויערט זייער שטארק (ויתאבלו העם מאד). אין זייער צער קערן זיי זיך איבער אינגאנצן: זיי שטייען אויף פרי, גייען ארויף אויפ'ן שפיץ בארג (ראש ההר), און זאגן, "אט זענען מיר, מיר וועלן ארויפגיין צום ארט וואס הקב"ה האט צוגעזאגט — מיר האבן געזינדיגט!"

משה ווארנט זיי: דאס איז נישט וואס מ'האט געמיינט. ס'איז אפשר שוין צו שפעט, אדער אפשר האט הקב"ה שוין אנגענומען זייער תלונה און איז אריבער צו א נייעם פלאן. **למה זה אתם עוברים את פי ה'** — "פארוואס גייט איר עובר זיין אויפ'ן ווארט פון הקב"ה?" הקב"ה האט אייך ערשט געזאגט קערט אייך אום. גייט נישט ארויף, ווייל הקב"ה איז נישט מיט אייך (ואין ה' בקרבכם); דער עמלקי און דער כנעני זענען דארט, און איר וועט פאלן דורכ'ן שווערד. **כי על כן שבתם מאחרי ה'** — ווייל איר האט זיך אפגעקערט פון הקב"ה, איז ער נישט מיט אייך.

דאס איז א טיפער אמונה'דיגער נקודה וואס גייט קעגן פשוט'ע פארשטעלונגען פון תשובה. **מ'קען נישט אלעמאל צוריקקומען צו פלאן א.** אמאל איז א געלעגנהייט פארלוירן; הקב"ה האט געוואלט פירן זיי איין וועג, זיי האבן אנדערש אויסגעקליבן, און איצט מוזן זיי גיין מיט דעם נייעם מציאות. פלאן ב איז איצט דער פלאן.

דער ווארט **ויעפלו** באשרייבט ווי זיי האבן אינזיסטירט ארויפצוגיין טראץ דער ווארענונג — עפעס ווי עקשנות'דיג ווייטער דרינגען. דער עיקר, **משה און דער ארון הברית זענען נישט מיטגעגאנגען** — דער גשמיות'דיגער סימן פון "הקב"ה איז נישט צווישן אייך." דער עמלקי און דער כנעני וואס האבן געוואוינט אין דעם בארג זענען אראפגעקומען און האבן זיי געשלאגן **עד החרמה** — סיי א נאמען פון א פלאץ (חרמה), סיי א לשון פון חרם, גענצלעכע פארטיליגונג. די מענטשן — נישט דאס גאנצע פאלק, נאר די

כנענים זענען שטארקער פון הקב"ה; אויב הקב"ה הרג'עט דאס פאלק אין מדבר, וועלן די אומות זאגן *גענוי דאס*. דאס פאלק האט געזאגט "לו מתנו במדבר" (הלוואי וואלטן מיר געשטארבן אין מדבר) — אויב הקב"ה הרג'עט זיי, ווערט עס "וישחטם במדבר", מקיים זייער אייגענע שרעקלעכע בקשה און מאכט דעם לשון הרע פון די מרגלים צו א מציאות. משה זאגט: אויב דו טוסט וואס די מרגלים האבן פארגעשלאגן — לאזן זיי שטארבן אין מדבר — דאן ווערט זייער הוצאת שם רע אן אמת.

משה ענדיגט מיט אנרופן די י"ג מדות הרחמים וואס זענען נתגלה געווארן ביי הר סיני נאכ'ן עגל הזהב: **"ועתה יגדל נא כח ה' כאשר דברתי"** — זאל דיין כח גרויס ווערן ווי דו האסט גערעדט. ווייז אז דער אמת'ער כח פון הקב"ה ווערט אויסגעדריקט דורך געדולד און רחמנות, נישט דורך חורבן. הקב"ה איז **ארך אפים ורב חסד** — לאנג צום צארן און רייך אין חסד, **נושא עון ופושע** — ער קען טראגן דעם משא פון זינד. און יא, **ונקה לא ינקה** — הקב"ה פארגעסט נישט סתם, ער פוקד דעם עון פון די עלטערן אויף קינדער ביז דריטן און פערטן דור — אבער דאס איז אויך א חלק פון דעם *ארץ אפים*. הקב"ה האט צייט; ער קען ווארטן פיר דורות, און אפשר אינערהאלב דעם צייט וועט זיך געפינען א לעזונג. ס'דארף אפשר זיין עפעס א שטראף פאר דעם מאנגל אין בטחון, אבער איצט: **סלה נא לעון העם הזה כגדל חסדך** — פארגיב מיט דיין גרויסן חסד. דו האסט געטראגן דאס פאלק פון מצרים ביז איצט (**וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה**); דו האסט געוואוסט אז מיר זענען זינדיג און הארטענקיג. טראג אונז ווייטער.

דער ערשטער ענטפער פון הקב"ה: מחילה מיט תוצאות (י"ד:כ-כ"ה)

הקב"ה שטימט צו: **סלחתי כדברך** — "איך האב מוחל געווען ווי דו האסט געזאגט." משה האט געמאכט א גוטן טענה. אבער **ואולם** — "אבער" — דאס איז מקיים דעם צווייטן חלק פון די מדות: **ונקה לא ינקה**. נישט יעדער קומט אזוי גלאט אראפ.

הקב"ה שווערט: **חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ** — ביי מיין לעבן און ביי מיין כבוד וואס וועט אנפילן די גאנצע ערד. די מענטשן וואס האבן געזען דעם כבוד פון הקב"ה און זיינע נסים אין מצרים און אין מדבר, וואס האבן אים מנסה געווען בערך צען מאל און הערן נאך אלץ נישט — זיי וועלן נישט זען דאס ארץ המובטחת. דער לשון "אם יראו" איז דער פאראקירצטער לשון פון א שבועה (דער תוצאה ווערט נישט אויסגעזאגט).

דער איינציגער אויסנאם: **כלב**, וואס האט געהאט א "אנדער רוח" (**רוח אחרת**) און איז נאכגעגאנגען הקב"ה מיט'ן גאנצן הארצן. ער און זיינע קינדער וועלן ירש'ענען דאס לאנד. יהושע ווערט דא נישט דערמאנט, אפשר ווייל זיין צוקונפטיגע ראלע אלס פירער איז פשוט באוואוסט און ס'דארף נישט קיין באזונדערע אויסנאם. כלב'ס נחלה ווערט דערציילט שפעטער אין ספר יהושע.

הקב"ה גיט דערנאך א פראקטישע אנווייזונג: דער עמלקי און דער כנעני זיצן אין טאל (**בעמק**) — וואס איז ממש וואס די מרגלים האבן באריכטעט. הקב"ה נעמט כביכול אן דעם טאקטישן אפשאצונג פון די מרגלים: איר קענט נישט גיין דעם וועג. מארגן, קערט אייך אום צום ים סוף און זוכט א אנדער וועג. דאס איז טיף איראניש — **דער עונש איז אז מ'באקומט וואס מ'האט געוואלט**. די מרגלים האבן געזאגט "מ'קען דא נישט גיין", און הקב"ה זאגט, "איר האט רעכט — איך וואלט אייך געקענט אריינפירן ווען איר וואלט געגלויבט, אבער איר גלויבט נישט, אלזא גייט צוריק."

דער צווייטער, ברייטערער רעדע פון הקב"ה (י"ד:כ"ו-ל"ה)

הקב"ה רעדט נאכאמאל צו משה'ן און אהרן'ען, חוזר זיין אויף ענלעכע ענינים אבער פילט אויס וויכטיגע פרטים וואס זענען פריער געבליבן אומקלאר. פריער האט הקב"ה געזאגט אז דער דור וואס גלויבט נישט וועט נישט זען דאס לאנד; איצט ספעציפירט ער וואס וועט מיט זיי פאסירן.

וואס זענען ארויפגעגאנגען — האבן פארלוירן דעם קאמף, גענוי ווי משה האט געווארנט.

תמלול מלא

במדבר פרק י"ד: דער מרידה פון דעם פאלק און משה רבינו'ס תפלה

הקדמה: דער סטרוקטור און דער צוזאמענהאנג

אזוי, מיר לערנען דא במדבר פרק י"ד, דער צווייטער חלק, דער צווייטער העלפט פון דער מעשה פון די מרגלים. ס'איז א לאנגער פרק. מיר וועלן פרובירן צוזאמענצופאסן וואס עס טוט זיך דא.

ווי מיר האבן געזאגט אין דעם פריערדיגן פרק, וואס איז דער ערשטער העלפט פון דער מעשה, די צוויי פרקים האבן אין א געוויסן זין געקענט האבן א פרק אין מיטן דא, פאר דער מעשה פון די מעפילים. סיי ווי סיי, די צוויי פרקים זענען לגמרי א חלק פון איין מעשה. ס'איז נישטא קיין אמת'ער סיבה צו חלק'ענען עס אזוי. מ'קען טראכטן פון אנדערע וועגן ווי צו חלק'ענען די מעשה.

וואס מיר האבן געהאט פריער איז דער צוריקקומען פון די מרגלים, יא? נאך דער גאנצער מעשה פון דעם באפעל פון דער שליחות, דער מעשה ווי די מרגלים זענען געגאנגען קיין ארץ ישראל עס אויסצוקוקן, דער צוריקקומען פון די מרגלים, און צוויי מדרגות, צוויי שטאפלען פון זייער באריכט. ערשטנס, האבן זיי געגעבן א פשוט'ן באריכט, און דערנאך האבן זיי אנגעהויבן א שמועס צי זיי וועלן מצליח זיין צו כובש זיין דאס לאנד. און דערנאך האבן זיי געגעבן זייער מין סיפור, זייער מין פערזענלעכן איינדרוק ווי זיי זענען שוואך קעגן די מענטשן דארט.

דער תגובה פון דעם פאלק: אלע האבן געקלאגט

און דא קומען מיר צו דער תגובה פון דעם פאלק אויף דעם באריכט, אויף דעם שיינעם סיפור וואס זיי האבן באקומען. און דער תגובה איז געווען זייער טרויעריג. זיי האבן אויפגעהויבן זייער קול און זיי האבן געוויינט. זיי האבן געוויינט און געוויינט מיינט נישט סתם אז זיי האבן געהאט טרערן, זיי זענען געווען טרויעריג. ס'איז עפעס ווי זיי האבן זיך באקלאגט זייער הויך, זיי האבן געשריגן.

און זיי האבן זיך באקלאגט אויף משה און אהרן, און אלע פון זיי, **כל בני ישראל**, אלע מענטשן, **כל העדה**. איך האב געזאגט אז "העדה" מיינט איך די חשוב'ע מענטשן, די מענטשן וואס ציילן אין דער עדה. "כל בני ישראל" מיינט יעדער איינער. זיי האבן אלע געהאט דעם זעלבן טענה.

אזוי, אנדערש ווי די פריערדיגע מעשיות וואו ס'איז געווען אספסוף-טענות און דערנאך האבן משה און אהרן און מרים געהאט טענות, דא האבן אלע דעם זעלבן טענה. ס'רעדט זיך פארשטייט נישט וועגן אהרן און מרים, אבער אלע האבן געהאט טענות. מ'דארף אננעמען אז אלע זיבעציג זקנים פון דער פריערדיגער מעשה, זיי האבן אלע געקלאגט.

דער אינהאלט פון דעם טענה

און וואס קלאגן זיי? אז דער גאנצער פלאן, דאס איז טאקע א קשיא אויפ'ן גאנצן פלאן פון משה'ן וואס האט זיי ארויסגענומען פון מצרים, זיי געבראכט אין מדבר, זיי געבראכט קיין ארץ ישראל. זיי האבן געזאגט דער גאנצער פלאן איז געווען א שלעכטער פלאן, מיר וואלטן בעסער געשטארבן אין מצרים, מיר וואלטן אפילו בעסער געשטארבן אין מדבר אויפ'ן וועג. מיר וועלן יעצט סתם שטארבן, פאלן דורכ'ן שווערד. מיר וועלן שטארבן אין מלחמה. אונזערע קינדער, אונזערע ווייבער וועלן ווערן שלל וואס דער שונא וועט זיי נעמען. ס'איז נאך ערגער, ס'וואלט בעסער געווען פאר אונז צו זיין אין מצרים.

און זיי הויבן ממש אן צו רעדן איינער צום אנדערן, לאמיר — ווי וואלט עס געווען אז מיר מאכן א נייע הנהגה, מיר שטעלן אויף א נייעם פירער און מיר גייען צוריק קיין מצרים.

משה און אהרן'ס נישט-ענטפער

און דאס איז א זייער ערנסטער טענה, און משה און אהרן האבן נישט קיין תשובה. ווי מיר זעען דא, דאס איז דער ערשטער מאל, און דערנאך שפעטער אין דער זעלבער ענלעכער מעשה, משה און אהרן האבן טאקע נישט קיין תשובות אויף די גוטע טענות. אויף די שוואכע טענות האבן זיי תשובות. ווען ס'איז דא א גוטער טענה, ענטפערן זיי נישט, זיי ווארטן אז הקב"ה זאל ענטפערן פאר זיי.

אזוי וואס טוען משה און אהרן? זיי פאלן אויף זייער פנים פאר הקב"ה. דאס איז וואס עס מיינט — אויב זיי פאלן אויף זייער פנים, ווי זיי גיבן אויף פאר זיי, אדער עס מיינט אפשר א מין תפלה. זיי זאגן, מיר האבן טאקע נישט קיין תשובה. ווי, אויב איר טראכט טאקע אז ס'איז נישטא קיין וועג, מיר וואלטן אפשר אפילו בעסער געשטארבן אויפ'ן וועג, איר וויסט, פון דארשט אדער עפעס, ס'איז אלעס בעסער ווי צו שטארבן אין מלחמה און אונזערע קינדער זאלן גענומען ווערן אין שבי'ה און קנעכט און אזוי ווייטער. מיר האבן טאקע נישט קיין תשובה.

יהושע און כלב'ס קעגן-באריכט

אבער די איינציגע מענטשן וואס האבן א תשובה, וואס מישן זיך אריין אין דער שמועס דא, זענען די צוויי פון די מרגלים, יהושע בן נון און כלב בן יפונה, וואס זענען איינער פון די מרגלים, זיי פילן ווי זיי האבן דאס רעכט צו טענה'ן, יא? ווייל יעצט, אפילו משה און אהרן, זיי באקומען דעם באריכט, יעדער איינער הערט זייער באריכט, קיינער נעמט נישט אן אז זיי ליגן, יא? אפילו דער נביא זאגט נישט אז זיי ליגן. זיי האבן דערציילט דעם סיפור שלעכט, זיי האבן געזאגט די שלעכטע זאכן דערפון, אבער קיינער האט נישט געזאגט אז זיי האבן געליגן. אזוי די איינציגע מענטשן וואס האבן געהאט א ריכטיגע מעגלעכקייט זיי צו טענה'ן זענען יהושע און כלב, וואס זענען פון דער גרופע פון מרגלים, זיי זענען דארט געווען.

קריעת בגדים

און וואס טוען זיי? ערשטנס, זיי קרעה'ן זייערע בגדים. מיט אנדערע ווערטער, זיי זענען שותף אין משה און אהרן'ס מצב פון נישט וויסן וואס צו טון דא. זיי זאגן, דאס איז שרעקלעך וואס עס טוט זיך דא, דאס איז נישט בסדר. און דערנאך, אזוי דאס איז שטאפל איינס.

זייער סברא אויף אמונה

דערנאך שטאפל צוויי איז אז זיי רעדן צום פאלק און זיי זענען חולק, זיי טענה'ן קעגן דעם באריכט. זיי זאגן, דאס איז נישט אמת. ערשטנס, דאס לאנד וואס מיר זענען געגאנגען אויסצוקוקן איז א גוואלדיג לאנד. און פארשטייט זיך, געדענקט, דאס איז נישט עפעס וואס זיי האבן קיינמאל געטענה'ט. אלע האבן מסכים געווען אז דאס לאנד, ווי ווייט ווי דאס לאנד, איז א גוט לאנד. פארשטייט זיך, זיי האבן געזאגט אין זייער צווייטן שטאפל פון זייער באריכט, אז ס'איז א שווער לאנד וואס עסט אויף אירע באוואוינער, אבער דאס איז נישט דוקא א סתירה, דאס איז בלויז אן אנדער שטעלונג, יא? זיי זאגן, לאמיר צוריקגיין צום אנהויב, ס'איז א גוט לאנד.

אבער איר האט מורא, אזוי דא, זיי ענטפערן, יהושע און כלב'ס תשובה איז הקב"ה. ס'איז אין דעם נאמען פון הקב"ה. אויב הקב"ה וועט אונז וועלן, וועט ער אונז ברענגען צו דעם ארט, ער וועט עס אונז געבן, ס'איז א גוואלדיג לאנד, ס'איז **חלב ודבש**. נאר רעבעלירט נישט קעגן הקב"ה, ווייל הקב"ה איז דער כח וואס וועט אונז העלפן. אויב איר רעבעלירט קעגן הקב"ה, דערנאך אפשר האט איר רעכט. אבער אויב איר גייט מיט הקב"ה, אויב הקב"ה וועט אונז וועלן, אויב הקב"ה איז דער וואס ברענגט אונז, דערנאך וועלן מיר זיכער קענען גיין.

"סר צלם מעליהם"

און דעריבער, נאר רעבעלירט נישט קעגן הקב"ה, וואס עס זעט אויס ווי זיי טייטשן, און דערפאר קרעה'ן זיי זייערע בגדים. ענלעך צו דער הלכה, אויב עמיצער הערט עמיצן מגדף זיין כלפי הקב"ה אדער עפעס אזוינס, קרעה'ט מען זיינע בגדים, ווייל מ'הערט עפעס וואס איז גידוף, דאס איז קעגן הקב"ה. אבער אויב איר וועט נישט מגדף זיין קעגן הקב"ה, איר וועט נישט רעבעלירן קעגן הקב"ה, דערנאך זאלט איר נישט מורא האבן פאר די מענטשן אין דעם לאנד. זיי זענען שפייז, **סר צלם מעליהם**, דאס איז זייער אינטערעסאנט.

און די תורה זאגט תמיד אז צל איז שמירה, ס'איז א שטענדיגער מושג פון שמירה. ווי דער זאך וואס באשיצט זיי פון דער זון אדער פון שונאים איז אוועק. מיט אנדערע ווערטער, פארשטייט זיך, דאס איז א שיינער משל, ווי ס'איז א מדבר און ווי זיי זענען געגאנגען אין זומער, ס'איז געווען זייער הייס, און זיי האבן געזאגט, קוקט, די מענטשן האבן נישט קיין צל, ס'איז נישטא קיין ביימער, ענלעך צו ווי מיר האבן גערעדט, פארשטייט זיך, דער מדרש האט באמערקט דעם שייכות צווישן דעם עץ און דעם צל. אבער פארשטייט זיך, כפשוטו מיינט עץ דארט ביימער, און דא רעדט מען וועגן עפעס מער במשל'דיג.

אבער ס'איז דא א רעיון דא ווי עפעס ווי זיי זענען לגמרי אנטפלעקט פאר אונז, ס'איז נישטא קיינער וואס באשיצט זיי. יא, זיי האבן אפשר געהאט די ענקים, אבער הקב"ה איז שטארקער ווי די ענקים. דאס איז נישט עפעס וואס מ'דארף זיך זארגן וועגן דעם. און ס'איז אויך א באריכט, יא? דאס איז אויך א וועג ווי זיי טייטשן זייער באריכט. זיי האבן געזאגט, מיר האבן געזען אז זיי האבן נישט, זיי זענען נישט באשיצט. מיר האבן געזען אז זיי האבן נישט קיין שמירה. ווי האבן זיי עס געזען? זיי האבן עס געזען מיט די אויגן פון דער הבטחה וואס זיי גלויבן אז הקב"ה וועט זיי ברענגען. אבער ס'איז נישט נאר, מיר דארפן דאס אונטערשטרייכן, ס'איז נישט נאר ווי, נו, הקב"ה וועט אונז העלפן קעגן דער מציאות, קעגן דער טבע, קעגן וואס ס'איז דא. ניין, זיי זאגן אז אויב מ'קוקט מיט די אויגן, אויב מ'רעבעלירט נישט קעגן הקב"ה, וועט מען זען אז זיי האבן טאקע נישט אויף וועמען צו זיך פארלאזן, די מענטשן דארט.

דער פאלק'ס אפוארפונג און הקב"ה'ס באווייזונג

אבער יעצט, פארשטייט זיך, יהושע און כלב'ס טענה און תשובה דא ווערט נישט אנגענומען. דאס פאלק, זיי ווילן זיי שטייגן. אזוי ברוגז זענען זיי אויף דעם. זיי טראכטן אז זיי פרובירן זיי סתם נאר צו נארן אדער עפעס משונה'דיגס טוט זיך. זיי זענען נישט אינטערעסירט צו הערן דעם.

און דא גרייפט הקב"ה אריין. דער כבוד פון הקב"ה, וואס מיינט מסתמא א וואלקן אדער עפעס אזוינס, ווערט געזען אין דעם אהל מועד, ענלעך ווי מיר האבן געזען ביי דער מעשה וואס מיר האבן געהאט פריער ביי מרים. הקב"ה באווייזט זיך און ווייזט ווי, איך בין דא. איך האב באמערקט וואס עס טוט זיך. ס'איז נישט, איך בין נישט, ס'איז פאר מיר. איך האב געהערט די טענות.

דער כעס פון הקב"ה און זיין פארשלאג

און יעצט הקב"ה, וואס זאגט ער? ער רעדט צו משה'ן, ענלעך צו, ווידער, דארט, וואו ער האט גערעדט צו אהרן און מרים. יעצט רעדט ער צו משה'ן, נישט צום פאלק. ער רעדט צו משה'ן און ער דריקט אויס זיין כעס, זיין פרוסטראציע צו משה'ן. און דאס איז וואס ער זאגט. ער זאגט, **עד אנה ינאצוני העם הזה**, ביז ווען וועט דאס פאלק מיך מנאץ זיין? ביז ווען וועלן זיי מיר נישט גלויבן, וועלן זיי מיר נישט פארטרויען? איך האב אזוי פיל געטון פאר זיי. דאס איז נישט ווי, זיי האבן געזאגט מיר וואלטן בעסער געשטארבן אין מדבר, מיר וואלטן בעסער געשטארבן אין מצרים. געדענקט, עמיצער האט אייך ארויסגענומען פון מצרים. מיר זענען אהער אריינגעקומען. וויפיל מער דארף איך טון פאר אייך, אז איר זאלט פארטרויען דעם פלאן, פארטרויען אז דער נעקסטער שטאפל וועט אויך ארויסקומען?

דעריבער, הקב"ה איז אזוי אויפגעבראכט, ער זאגט, איך וועל זיי סתם אומברענגען. איך וועל זיי פארניכטן מיט א מגפה. איך וועל זיך משה מאכן צו א גרעסערן פאלק. איך וועל זיך מאכן גרעסער ווי זיי. מיט אנדערע ווערטער, משה, אדער אפשר אפילו כלב און יהושע, ווער עס איז, די איינציגע מענטשן וואס פארטרויען מיר, איך וועל זיך אפגעבן מיט אייך. פארגעסט וועגן אלע די מענטשן.

משה'ס תפלה

יעצט משה, ענלעך צו וואס ער האט געטון ביי דעם עגל, יא? הקב"ה האט אים געזאגט א ענלעכע זאך וועגן דעם עגל. משה גרייפט אריין ביי הקב"ה. משה איז נישט מסכים מיט הקב"ה. משה דאוונט צו הקב"ה און צו אוועקנעמען דעם כעס פון הקב"ה און צו זאגן אז דאס וועט נישט ארויסקומען.

דער טענה פון מצרים'ס זייט

און ער ניצט דעם זעלבן טענה וואס ער ניצט תמיד. ער זאגט, אוי, אזוי וועלן די מצרים הערן אז דו האסט פארלוירן, יא? די מצרים, וואס, יא? דאס איז, נו, דאס איז זייער אינטערעסאנט, אבער דאס איז פונקט דער טענה פון יהושע און כלב, יא? הקב"ה איז דער וואס האט אייך ארויסגענומען פון מצרים. דער טענה פון הקב"ה, איך האב אייך ארויסגענומען פון מצרים, איר זאלט פארטרויען אז עס וועט ווייטער גיין. און דערנאך זאגט משה, גוט, פון דעם זעלבן טעם, רבוננו של עולם, קענסט דו אויך נישט אויפגעבן. דו ערווארטסט פון דעם פאלק זיי זאלן נישט אויפגעבן, יא? גיב נישט אויף. איך האב אייך ארויסגענומען פון מצרים, איך האב אייך דורכגעפירט דורכ'ן מדבר, פארטרוי אז דער נעקסטער שטאפל וועט אויך ארויסקומען. נו, קענסט דו אויך אויפגעבן?

וואס וועלן די מצרים זאגן? די מצרים וועלן דערציילן די מענטשן. די מצרים וועלן אפשר במשל'דיג אדער ממש רעדן צו די מענטשן פון כנען. ס'איז אינטערעסאנט, ער זאגט, איך בין זיכער אז דאס מיינט די מענטשן פון כנען, כאטש משה איז נישט דארט. ס'איז ווי, ער רעדט ווי מ'איז שוין דארט. ער זאגט, זיי וועלן זאגן, קוקט, מיר האבן געהערט אז הקב"ה איז מיט די מענטשן. יעדער קען זען דיין וואלקן גייט מיט זיי, דיין פייער ביי נאכט. און עס שטעלט זיך ארויס דו האסט זיי אלע אומגעבראכט ווי איין מענטש, ווי זיי זענען איין מענטש אין איין טאג, אין איין נאכט, און אלע מענטשן האבן וועגן דיר געהערט. ס'איז נישט ווי דו קענסט באהאלטן, דו קענסט זיך מאכן ווי, אוי, איך האב קיינמאל גארנישט געמיינט. ניין, יעדער זעט אז דו ביסט זייער קלאר אין ווייזן אז דו ביסט עס, צלם, יא? דער עגל. ס'איז אונטער דיין צל וואס זיי גייען, יא? דו באשיצט זיי.

די אומות וועלן זאגן הקב"ה האט נישט געהאט דעם כח

און זיי וועלן הערן, די מצרים וועלן זאגן, אוי, מסתמא, גוט, אפשר איז הקב"ה שטארקער ווי אונז, אבער ער איז נישט שטארקער ווי די כנענים. הקב"ה קען זיי נישט ברענגען צום לאנד. אזוי האט ער זיי געשאכטן אין מדבר כדי ארויסצוקומען פון זיין הבטחה זיי ארויסצונעמען פון דעם לאנד. אזוי ווי, ער האט זיי געשאכטן אין דעם זין פון, ס'איז געווען א מגפה, אפשר ווי, אוי, עפעס איז פאסירט, איך ווייס נישט. ער האט נישט געקענט מקיים זיין זיין הבטחה, דעריבער איז דאס געווען זיין תירוץ, דאס איז געווען זיין תשובה.

דער גאון'ישער איבערקערעניש

און דאס איז משה'ס זייער שטארקער טענה קעגן הקב"ה. און איר וועט באמערקן דעם זעלבן זאך, פונקט ווי די מרגלים — באמערקט דעם פאראלעל. די מרגלים האבן געזאגט אז די כנענים זענען שטארקער ווי הקב"ה. משה זאגט, דאס איז פונקט וואס דער אמת וועט זיין, וואס די מענטשן וועלן זאגן. ווען עמיצער זאגט "מענטשן וועלן זאגן", דאס וועט זיין דער מציאות. אויב דו גייסט טאקע נאך זיי, אויב דו טוסט טאקע וואס די מרגלים שלאגן פאר און הרג'ענסט זיי אין מדבר, וואס איז פונקט וואס זיי האבן געזאגט — "הלוואי וואלטן מיר געשטארבן אין מדבר" — דערנאך וועט עס אמת זיין. עס וועט אויסזען ווי הקב"ה האט עס נישט געקענט טון.

דער אנרופן פון די י"ג מדות

און דעריבער ענדיגט משה זיין תפלה. ער זאגט, **ועתה יגדל נא כח ה'**, מיט אנדערע ווערטער, ווייז אז דיין כח איז שטארק.

און דערנאך חזר'ט ער איבער וואס הקב"ה האט אים געזאגט אין דער מעשה פון דעם עגל, ווען הקב"ה האט זיך באוויזן צו אים. ער האט געזאגט, רבונו של עולם, דו ביסט א ג-ט פון דין און א ג-ט פון גערעכטן כעס, אבער דו ביסט אויך א ג-ט פון **ארך אפים**, פון לאנגזאם צום כעס, פון טון חסד, פון טראגן מענטשן'ס זינד. דו קענסט אנעמען מענטשן'ס זינד, דו קענסט טראגן דעם משא פון אונזערע זינד.

און יא, **ונקה לא ינקה**, דו פארגעסט נישט, אבער געדענקט — דאס איז אויך א חלק פון דעם **ארך אפים**. הקב"ה האט צייט. הקב"ה קען ווארטן פיר דורות. אפשר אין פיר דורות קען מען געפינען א תיקון, וואו אויף א וועג קען הקב"ה מנצח זיין. און אפשר דארף זיין עפעס א שטראף פאר דעם פאלק וואס פארטרויט אים נישט — דאס קען מען אויך באקומען.

אבער יעצט — יעצט דארפסט דו מוחל זיין דעם פאלק מיט דיין גרויסן חסד, אזוי גרויס ווי דיין חסד איז. **וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה**. דו האסט זיי געטראגן ביז אהער, דו קענסט נישט אויפגעבן יעצט. דו האסט זיי געטראגן, און פארשטייט זיך האסט דו געוואוסט אז מיר זענען זינדיג, דו האסט געוואוסט אז מיר זענען שווערע מענטשן, דו האסט געוואוסט אז מיר פארטרויען נישט. דו האסט אונז געטראגן ביז יעצט — טראג אונז ווייטער.

הקב"ה'ס ערשטער תשובה: מחילה מיט תוצאות

און הקב"ה איז מסכים מיט אים. הקב"ה זאגט, **סלחתי כדברך**. דו האסט געמאכט א גוטן טענה, דו האסט רעכט. איך וועל זיי מוחל זיין ווי דו האסט געזאגט, לויט דיין ווערטער, אויף דיין אופן.

און דאס איז הקב"ה וואס איז מקיים דעם צווייטן חלק. ווי איך האב געזאגט, דאס מיינט נישט אז יעדער קומט אראפ גלאט אזוי. און ער איז מבטיח, **חי אני**, איך שווער ביי מיין לעבן, אזוי ווי איך לעב. און איך מיינ אז דאס מיינט אויך עפעס ווי, דו האסט מיך געבעטן צו ווייזן מיין כח, יא. יעצט, **וימלא כבוד ה' את כל הארץ**, און מיין כבוד וועט אנפילן דער גאנצער ערד. אזוי ס'איז ווי, איך שווער ביי מיין לעבן, ביי מיין כבוד, וואס וועט אנפילן דער גאנצער ערד יעצט.

דער שבועה: דער דור וועט נישט זען דאס לאנד

דאס די מענטשן וואס האבן מיך געזען, וואס האבן געזען מיין כבוד, וואס האבן געזען מיינע נסים וואס איך האב געטון אין מצרים און אין דער מדבר, און זיי האבן מיך מנסה געווען ארום צען מאל, און זיי הערן נאכאלץ נישט צו מיר — איך שווער אז **אם יראו את הארץ וואס איך האב געשוואוירן זייערע עלטערן...**

די מגדפים, די מענטשן וואס מגדף זענען מיך, וועלן זי נישט זען. **אם** — מיט אנדערע ווערטער, איך שווער אז עפעס וועט פאסירן — דאס איז דער לשון פון א שבועה. ס'איז נישטא דער צווייטער זייט דא, "אויב זיי וועלן פאסירן." אבער דער איינציגער אויסנאם וועט זיין מיין קנעכט כלב, וואס האט געהאט א **רוח אהרת** מיט זיך — ער איז נישט מיטגעגאנגען מיט די מרגלים. ער איז מיר נאכגעגאנגען. איך וועל אים ברענגען צום לאנד, און זיינע קינדער, זיינע נאכקומער וועלן עס ירש'ענען.

אקעז? דאס איז הקב"ה'ס תשובה צו משה רבינו'ן: אז יא, ער וועט נישט אומברענגען אלעמען, אבער ער שווערט אז די מענטשן וואס האבן אים נישט פארטרויט, וועלן נישט זען דאס לאנד וואס זיי פארטרויען אים נישט אז ער וועט זיי אהין ברענגען. אין גרונט גענומען, זיי וועלן קריגן זייער וואונטש אין א געוויסן זין.

און אויך, ער מאכט אן אויסנאם פאר כלב'ן. פארשטייט זיך, יהושע ווערט דא נישט דערמאנט, אבער אפשר איז עס פשוט — יהושע וועט זיין דער מנהיג שפעטער. ער איז נישט ממש עמיצער וואס דארף אן אויסנאם. פארשטייט זיך, ער איז אויף משה'ס זייט. אבער כלב וועט האבן אן

אויסנאם, און ער וועט עס באקומען. און פארשטייט זיך, ס'איז דא א מעשה אין ספר יהושע וואס באשרייבט גענוי ווי דאס איז פארגעקומען.

דער פראקטישער אנווייזונג: קער זיך אום צוריק

און איצט זאגט הקב"ה, נו וואס וועט איר טון? קוקט, דער עמלקי און דער כנעני זענען אין **בעמק**. דאס איז אין גרונט גענומען, ווידער אמאל, ממש וואס די מרגלים האבן געזאגט, ריכטיג? אין דעם נידעריגן טייל, אין דעם נגב, דארט זענען דער עמלקי און דער כנעני. מיט אנדערע ווערטער, איר קענט נישט גיין אהין. איר וועט דארפן געפינען אן אנדער וועג אהין.

מארגן, קערט זיך אום, גייט צוריק צום מדבר, צום וועג פון ים סוף. איר וועט זיך אומקערן, איר וועט דארפן געפינען אן אנדער וועג צו גיין.

מיט אנדערע ווערטער, אין א געוויסן זין, נעמט ער אן דעם טענה פון די מרגלים, ריכטיג? דאס איז זייער אינטערעסאנט. און דאס אליין איז א טייל פון זייער שטראף, ריכטיג? א מענטש'ס שטראף איז אז ער קריגט וואס ער האט געוואלט. די מרגלים האבן געזאגט, מ'קען נישט גיין דא, ס'איז דא עמלקי און כנענים. הקב"ה האט געזאגט, איר האט רעכט. מיר האבן אייך געקענט אריינפירן אויב איר וואלט פארטרויט, אבער איר פארטרויט נישט. גייט צוריק דעם אנדערן וועג. מיר וועלן געפינען אן אנדער וועג. עס וועט פאסירן.

הקב"ה'ס צווייטע, ברייטערע רעדע: די פרטים פון דער שטראף

און איצט איז דא נאך איינע, נאך א מאמענט, נאך א רעדע וואס הקב"ה זאגט צו משה'ן און אהרן'ען. און דאס איז א ביסל פארדאפלט. עס זעט אויס ווי ער זאגט ענלעכע זאכן וואס ער האט שוין פריער געזאגט, אבער ס'איז דא א קשיא: פארוואס זענען דא די פארדאפלונגען? ס'איז נישט דער ערשטער מאל אז ס'איז פארדאפלט אין דער תורה, פארשטייט זיך. אבער מ'זעט אז ער לייגט צו א סך, א סך צו דעם הבטחה, צו דער שבועה וואס ער שווערט. ער גיט א זייער וויכטיגן פרט, און ער פילט אויס וואס ער האט פריער נישט קלאר געמאכט. ער האט געזאגט אז די מענטשן וואס האבן אים נישט פארטרויט וועלן זיי נישט זען, אבער ער האט נישט ממש מסביר געווען וואס וועט פאסירן. דא איז ער א ביסל מסביר וואס וועט פאסירן.

ביז ווען מיט דער שלעכטער עדה?

ער זאגט אזוי. ערשטנס, זאגט ער דאס זעלבע וואס מיר האבן פריער געזאגט. **עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי** — ביז ווען מיט דער שלעכטער עדה, די שלעכטע מענטשן וואס באקלאגן זיך אויף מיר? ריכטיג? מיט אנדערע ווערטער, דאס איז הקב"ה וואס זאגט גענוי וואס ער האט פריער געזאגט. צען מאל האבן זיי מיך מנסה געווען. ביז וויפיל? וויפיל מער קען דאס אנגיין?

איך האב זיי געהערט. און דערנאך שטייט, איך האב געהערט, ריכטיג? דאס איז ווידער וואס מיר זאגן די גאנצע צייט. הקב"ה זאגט, איך האב נישט פארגעסן. ס'איז נישט אזוי אז מ'קען זיך באקלאגן און איך באמערק נישט. איך הער, איך באמערק אז תלונות זענען אין מיינע אויערן, אין מיינע אויגן, כביכול.

די שבועה ווערט מפורש

דעריבער, זאג זיי. און ער זאגט זיי דאס זעלבע שבועה. **חי אני**, איך וועל אייך טון גענוי וואס איר האט גערעדט אין מיינע אויערן. און דאס פילט אויס וואס איך האב געזאגט. איך האב אייך שוין פריער געזאגט, אייערע פגרים וועלן פאלן אין דעם מדבר. אלע פון אייך, אלע וואס זענען געציילט געווארן אין דעם ציילונג פון צוואנציג יאר און עלטער, אלע פון אייך וואס האבן זיך באקלאגט אויף מיר, אלע אייערע פגרים וועלן צוזאמען פאלן.

און איך שווער, **אם תבאו אל הארץ וואס איך האב געשוואוירן אייך דארט צו באזעצן**, אייך דארט צו לאזן וואוינען, אויסער — און דא האבן מיר יא כלב און יהושע.

די קינדער וועלן ירש'ענען

און אייערע קינדער וואס איר האט געזאגט אז זיי וועלן געפאנגענע זיין, אז זיי וועלן ווערן **לבז**, אז זיי וועלן ווערן שלל — זיי וועלן איך אריינברענגען,

וואס מיר זענען איז, משה רבינו רעדט בפירוש צום פאלק, און זיי זענען זייער טרויעריג. זיי זענען אין אבילות — **ויתאבלו העם מאד**. איצט, אין דער אבילות, זאגן זיי, וויסט איר וואס? איר האט רעכט געהאט. הקב"ה האט רעכט געהאט. מיר וועלן סתם גיין, מיר וועלן סתם — נו, זיי האבן זיך אויפגעכאפט אין דער פרי, זיי גייען צו **ראש החר**, דער שפיץ פון דעם בארג. ווידער אמאל, דער בארג — ס'איז דא דער **עמק**, וואס איז נאענט צו זיי, און דערנאך דער **חר**, וואס דארט איז דאס לאנד. און זיי זאגן, מיר וועלן ארויפגיין אויפן בארג. **הננו**, מיר וועלן ארויפגיין צום ארט וואס הקב"ה האט אונז צוגעזאגט צו גיין. **הטאנו**, מיר האבן א טעות געמאכט, מיר האבן געזאגט מיר קענען נישט גיין, מיר וועלן גיין.

משה'ס ווארענונג: ס'איז צו שפעט

און איצט, זאגט משה רבינו, ניין, ניין, ניין, דאס איז נישט וואס מיר האבן געמיינט. דאס — אפשר מיינט עס צו זאגן ס'איז צו שפעט, אדער אפשר זאגט עס הקב"ה האט שוין געזאגט, ער האט שוין מקבל געווען אייער טענה. אזוי ארבעט עס נישט.

משה רבינו זאגט זיי, **למה זה אתם עוברים את פי ה'** — פארוואס גייט איר עובר אויף דעם וואָרט פון הקב"ה? הקב"ה האט אייך ערשט געזאגט צוריקצוגיין. דאס איז זייער אינטערעסאנט. דאס איז ווי דער צווייטער געלעגנהייט. ווי, מ'קען נישט צוריקגיין. ווען מ'האט עס פארלוירן, האט מ'עס פארלוירן, און הקב"ה האט כביכול מסכים געווען מיט אייך, איצט וועט איר דארפן גיין מיט אייער נייעם פלאן. מיר גייען נישט מיטן אלטן פלאן.

משה רבינו זאגט זיי, גייט נישט ארויף, ווייל הקב"ה איז נישט מיט אייך — **ואין ה' בקרבכם** — איר וועט צעשמעטערט ווערן פאר אייערע שונאים. דער עמלקי און דער כנעני זענען דארט, איר וועט פאלן אויפן שווערד. ווייל מיט אנדערע ווערטער, **כי על כן שבתם מאחרי ה'** — ווייל איר האט זיך אפגעקערט פון הקב"ה, איז הקב"ה נישט מיט אייך.

דער תורה'דיגער נקודה: מ'קען נישט אלעמאל צוריק צו פלאן א

דאס איז זייער אינטערעסאנט, ווייל עס איז ווי קעגן תשובה. מיר נעמען אלעמאל אן אז תשובה מיינט מ'קען אלעמאל צוריקקומען. מ'קען נישט אלעמאל צוריקקומען. אמאל פארלירט א מענטש א געוויסע געלעגנהייט. הקב"ה האט זיי געוואלט אריינפירן אויף א געוויסן אופן, אבער איצט האבן זיי באשלאסן צו גיין אן אנדער וועג, איצט וועט איר דארפן דורכגיין דעם פלאן אויך. מ'קען נישט צוריק צו פלאן א. פלאן ב איז דער פלאן איצט.

דער מפלה

אבער זיי גייען יא, און דאס איז אן אינטערעסאנטן לשון — **ויעפלו** — מיר זענען נישט קלאר וואס עס מיינט, אבער עס מיינט עפעס ווי זיי האבן איבערגעוועלטגט דעם שוועריגקייט און זענען סיי ווי געגאנגען. אבער משה רבינו און **ארון ברית ה'** זענען נישט מיטגעגאנגען מיט זיי. דאס איז גענוי וואס עס מיינט, אויב הקב"ה איז נישט לעבן אייך.

און זיי האבן טאקע פארלוירן דעם קאמף. דער עמלקי און דער כנעני, וואס זענען געווען אין יענעם בארג, זיי זענען אראפגעקומען און האבן זיי געשלאגן, **ויכתום עד החרמה**. זיי האבן פארלוירן דעם קאמף, וואס קען מיינען צי א פלאץ, אדער ווי לשון **חרם**, זיי האבן זיי אינגאנצן צעשטערט.

די מענטשן — פארשטייט זיך נישט אלע מענטשן — די מענטשן וואס זענען ארויפגעגאנגען, האבן פארלוירן זייער קאמף, ווי משה רבינו האט געזאגט.

און זיי וועלן קענען דאס לאנד וואס איר האט נישט געוואלט, וואס איר האט **מאסתם**.

אבער איר, אייערע פגרים וועלן שטארבן אין דעם מדבר. אייערע קינדער וועלן זיין אין דער מדבר פערציג יאר. מיט אנדערע ווערטער, דער גאנצער דור ביז איר שטארבט אויס, אין גרונט גענומען. עס זאגט, אין גרונט גענומען, איר וועט שטארבן א נאטירלעכן טויט, אין א געוויסן זין. אבער מ'וועט דארפן ווארטן אויפן קומענדיגן דור. זיי וועלן טראגן **זנותכם**, אייער אומטרייהייט, אייער מרידה, אין גרונט גענומען, ביז אייערע פגרים ווערן פארענדיגט, ביז איר ענדיגט אלע אויסצושטארבן.

פארוואס פערציג יאר?

און דאס וועט נעמען, ווידער אמאל, פארוואס פערציג יאר? איך האב אייך געגעבן א פשוט'ן ביאור: ווייל פערציג יאר איז אין גרונט גענומען די צייט וואס עס נעמט פאר א דור זיך צו בייטן. אבער אויך, ס'איז דא א סימבאליק דא. די צאל טעג — מיר האבן געזאגט זיי זענען צוריקגעקומען נאך פערציג טעג. די גענויע צאל טעג וואס איר זענט געגאנגען און האט אויסגעקוקט דאס לאנד, פאר יענע צאל טעג, איין טאג פאר א יאר, וועט איר דארפן טראגן אייער חטא, און אזוי לאנג וועט עס נעמען צו קומען קיין ארץ ישראל.

און ער פארענדיגט מיט זיין חתימה: **אני ה' דברתי**. דאס בין איך, הקב"ה, וואס רעדט. איך צוזאג, אויב נישט, אויב איך וועל דאס נישט טון צו די מענטשן וואס באקלאגן זיך, וועט איר אלע שטארבן אין דער מדבר.

גוט. איך בין א ביסל שנעל געגאנגען דא ווייל איך דארף ווייטער גיין.

דער טויט פון די מרגלים

און איצט, האבן מיר — דאס איז הקב"ה'ס אויסזאג. און איצט האבן מיר דעם פסוק וואס דערציילט, דער מספר, כביכול, דערציילט אז עפעס, וואס זיי האבן געזאגט, א טייל פון וואס הקב"ה האט געזאגט אז זיי וועלן טון, איז פארגעקומען.

פארשטייט זיך, הקב"ה — משה רבינו האט מצליח געווען מיט זיין תפילה, מיט זיין השתדלות, אז נישט אלע מענטשן זענען געשטארבן, אבער עטלעכע פון די מענטשן, די ספעציפישע מענטשן, זענען יא געשטארבן. און עס שטייט, די מענטשן וואס משה האט געשיקט, זיי זענען געשטארבן **במגפה**, מיט א מגפה, **לפני ה'**, פאר הקב"ה. אבער יהושע בן נון און כלב, זיי האבן איבערגעלעבט.

עס זעט אויס אז די מרגלים אליין זענען געשטארבן, אדער אפשר — יא, די מרגלים אליין זענען געשטארבן, צי אויפן ארט, צי בכלל אין דער מדבר, און אזוי ווייטער. אבער זיי זענען געשטארבן, אבער יהושע און כלב האבן איבערגעלעבט.

דער דורכגעפאלענער עליה: די מעפילים

איצט, האבן מיר א זייער אינטערעסאנטע מעשה. ס'איז זייער אינטערעסאנט צו זען דעם סטרוקטור. ווי, פון איין זייט, זענען זיי נישט מוטיג גענוג געווען, זיי האבן נישט גענוג בטחון געהאט, און דעריבער האבן זיי פארלוירן, זיי האבן נישט — זיי האבן באקומען וואס זיי האבן געוואלט, און זענען נישט געגאנגען. איצט, פון דער אנדערער זייט, מיינט דאס נישט אז מ'דארף סתם זיין פארמעסטן און שפרינגען און טון וואס מ'ויל און גיין אפילו אין דער סכנה.

דאס פאלק קערט זיך אום: "מיר וועלן ארויפגיין"